

bok recensioner

Om barn som far illa

DAGMAR LAGERBERG/
PRU-GRUPPEN

Föräldravåld mot barn

Liber Förlag, Helsingborg 1977,
134 s.

All forskning kring barnmisshandel måste betraktas som berömvärd. Dagmar Lagerberg, sociolog vid socialmedicinska institutionen i Uppsala, har gjort en litteraturstudie, *Föräldravåld mot barn*, LiberFörlag, som är en första delrapport av en tvärvetenskaplig undersökning som förs av PRU-gruppen, *psykosociala riskbarn i Uppsala*.

Lagerberg ingår i gruppen som träffas en gång i veckan för att studera och diskutera något aktuellt familjeärende i vilket det finns barn som riskerar barnmisshandel.

I PRU-gruppen är skilda yrkesområden engagerade: familjerådgivning, socialt arbete, barnpsykiatri, barnpsykologi och sociologi.

Samtliga barn i undersökningen kommer från ett av Uppsalas fyra socialdistrikt. PRU-gruppen försöker fånga in den verklighet som många av barnen upplever i sina familjer. En verklighet som på många sätt kommer att forma barnens liv.

PRU-gruppen har *Barnavårdslagens* § 25 a som riktmärke när man väljer barn och familjer för undersökningen. I paragrafen sägs bl.a:

"Barnavårdsnämnd skall ingripa: om någon som ej fyllt 18 år misshandlas i hemmet eller eljest där be-

handlas på sådant sätt att hans kroppsliga eller själsliga hälsa utsätts för fara eller om hans utveckling äventyras på grund av föräldrarnas eller annan fostrares olämplighet som fostrare eller bristande förmåga att fostra honom".

PRU-gruppen vill alltså ta reda på hur möjligheterna ser ut att behandla familjer där barn far illa. Men barn kan fara illa på många olika sätt och gruppen vill också seriöst granska orsakerna till varför barn far illa. Hur kan vi veta att barn far illa? Hur kan vi förhindra att barn far illa? Kan vi hjälpa ett barn genom att hjälpa en familj? Hjälper vi ett barn om vi samtidigt stjälpur en familj?

Något entydigt svar på de här frågorna ger inte Lagerbergs litteraturstudie. Den ska mer ses som en viktig introduktion till PRU-gruppens kommande rapporter.

Föräldravåld mot barn är en synnerligen läsvärd bok! Den borde finnas som nödvändig-bok hos socialassistenter, familjerådgivare, läkare, forskollärare m fl.

Det ska bli spännande att följa PRU-gruppens arbete!

Johnny Samuelsson

Tre familjer på Skå

ROSMARI ELIASSON, PÄR
NYGREN & SVEN HESSLE

Familjebilder

Bokförlaget Prisma, Lund 1977,
234 s.

Boken är en rapport från SKÅ och får sitt mera vetenskapliga värde, då man ser den som en liten del av den stora helheten som SKÅ dokumenterar.

Lösryckt ur detta sammanhang är den en fascinerande läsning om tre familjers situation sådan som den upplevs av tre forskare, som har den unika situationen att inte bara leva i nära grannskap med familjerna utan också kunna dokumentera sina samtal genom bandade intervjuer.

Genom att lyssna på band, klippa,

referera och reflektera sammanställer man forskarnas upplevelser av familjerna. Familjerna har i sin tur tagit del av materialet och tyckt att det stämde med verkligheten.

Vi har alltså här en sanning – eller glimtar av en sanning – som är värdefull, därför att den fångar känslor, upplevelser och relationer som man inte alltid är observant på i det gängse fyrkantiga sociala arbetet.

Forskarna framhäver att man måste förstå människors situation i ett minst tre-dimensionellt system: "Strukturella faktorer sätter (de sociala och ekonomiska) ramarna för de mellanmänniska sociala samspel som är möjliga. Dessa sociala samspel resulterar i vissa intrapsykiska upplevelser, som i sin tur bestämmer en viss handling. Handlingen återverkar på de strukturella ramarna."

Författarna kritiserar således de tendenser som man kan finna här och var att förklara ett beteende, antingen med biologiska, individualpsykologiska, socialpsykologiska eller sociala faktorer. Undertecknad delar helt författarnas synpunkt på att alla faktorer samspelar och måste beaktas.

Boken skildrar tre familjer som befinner sig i olika skeden av sin "vårdkarriär." Man talar om "överlevnadsstrategier" och klienternas risk för att "tappa ansiktet", dvs förlora sitt människovärde i förhållande till vårdapparaten. Samhället ställer motsägelsefulla krav på människorna, som leder till onda cirklar som det blir nästan omöjligt att dra sig ur:

"En kedja för en utbrytarkung"
Arbeta för ditt människovärde!
Kräv inte att arbetet ska vara meningsfullt!
Arbeta för lönen!
Klara dig själv och din familj!
Lev hellre på bidrag än att kräva arbete!
Försörj din familj!
Duger du inte till att tjäna ihop till livets nödtorft på åtta timmar får du

arbeta över. Och ta din fru till hjälp. En mor måste ta hand om sina barn. De ska inte bara vara hela och rena. De ska ha en ordentlig fostran också. Och kärlek.

Hinner du ine? Då får du arbeta mindre.

Duger du inte som försörjare är du inte mycket värd som far.

Kan du inte få jobb? Ägna dig då åt dina barn, åtminstone.

Var en god far! Barn behöver en far de kan respektera! Vill Du ha jobb och bestämma över dig själv för din självrespekts skull? Att ta emot hjälp är väl inget att skämmas för! Du ska väl åtminstone vara tacksam när du får bidrag!

Långsamt, trist att gå hemma? Skaffa er umgänge! Super umgänget? Stäng din dörr!

Känner du dig instängd? Flytta ut på landet då! Hjälp till avbetalningar på ett hus på landet? Er räddning? Sälj den!

Till slut anpassar man sig som vårdtagare.

”Är det det, som vi önskar med vår vård?

Ruth Larsson

Narkomanvård vid behandlingsbyrå

IAN ORANDER

Vem söker behandlingsbyrån

Rådgivningsbyrån för läkemedelsmissbrukare, Stockholm 1977, 103 s.

I narkomanvårdsdebatten framhålls ibland att den frivilliga öppenvårdens klienter skulle tillhöra någon slags ”lyxgrupp”, dvs att det bara är de ”lättare fallen” bland narkomanerna som söker frivillig vård. I en undersökning: *Vem besöker Behandlingsbyrån* går Ian Orander klart emot detta påstående.

I sin undersökning visar Orander att de narkomaner som sökt sig till Behandlingsbyrån i Stockholm inte är mindre grava missbrukare eller mindre socialt utslagna än andra

grupper av personer med narkotika- och sociala problem.

Med hjälp av personliga intervjuer (64% av aktuella vårdsökare under en begränsad tidsperiod) fann Orander att hälften av de vård sökande hade vuxit upp i skilsmäsohem – eller som barn omhändertagits av barnavårdsnämnd.

Delningen av familjen eller separationen från denna hade i regel skett vid 5 års ålder – eller tidigare! Nästan en tredjedel hade varit placerade både i fosterhem och på institution.

Hela 11% hade inte fullgjort sin skolgång. En tredjedel hade varit föremål för övervakning eller annan vårdform. Kontakten med myndigheterna hade inte avtagit i och med ökad ålder, eftersom en tredjedel suttit på fängenvårdsanstalt.

Nervösa besvär och depressioner var vanligt och hela 40% hade någon gång försökt begå självmord!

Den som vill veta mer om undersökningen kan kontakta informationskonsulent *Håkan Strömberg*, Rådgivningsbyrån för läkemedelsmissbrukare, tel 08/63 01 66.

Not:

Behandlingsbyrån, Stockholms socialförvaltnings enhet för frivilligt vård sökande narkomaner, bedriver vid sina öppenvårdsenheter uppsökande och rådgivande arbete, behandling samt förmedling av platser till behandlingshem, kollektiv, familjevård och narkomanvårdskliniker.

Johnny Samuelsson

Våra recensenter

Johnny Samuelsson är verksam vid socialförvaltningen i Stockholm.

Ruth Larsson är psykolog vid socialförvaltningen i Malmö.

I dagens frågor

Red: Sten Söderberg

Totalt förbud mot aga

Att aga barn, eller att utsätta dem för annan kränkande behandling bör förbjudas. Det säger en utredning om barns rätt i ett delbetänkande som överlämnats till justitieminister Sven Romanus.

Utredningen har till uppgift att undersöka på vilket sätt barns intressen och behov bör tillgodoses bättre än f.n. Utredningsuppdraget kräver en grundlig genomgång av alla de situationer, då stödet från föräldrarna sviktar eller då motsättning uppstått mellan barnets behov och föräldrarnas intressen. Som ett led i denna genomgång föreslår utredningen nu ett förbud mot aga. Enligt utredningens mening är behovet av en bestämmelse om sådant förbud så angeläget att det bör tillgodoses snarast.

Det finns i dag i föräldrabalken inte något uttryckligt förbud mot aga. Många tror därför att aga får förekomma vid barnuppfostran. Detta förhållande innefattar risker för barnet.

Utredningen föreslår därför i sitt betänkande att det i föräldrabalkens 6 kap 3 § införs en bestämmelse som anger att barnet inte får utsättas för kroppsliga bestraffningar (aga) eller annan kränkande behandling.

Bestämmelsen riktar sig i första hand till förälder eller annan vårdnadshavare. Avsikten är emellertid att den skall iakttas av alla som har hand om barn.

Förslaget innebär att det i föräldrabalken sägs ifrån att barn inte får staffas med slag, stryk, örfilar eller liknande samt att barn inte heller i annat syfte eller av annan orsak får utsättas för fysiska eller psykiska övergrepp.